

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Klima- og miljødepartementet
P.B. 8013 Dep, 0030 Oslo
postmottak@kld.dep.no

Vår dato:

Vår ref.: atbr

Arkiv:

Deres dato: 20.3.2020

Deres ref.: Klimaavdelingen

Saksbehandler:

Ane T. Brunvoll.

Innspill til ny avtale for ENOVA

Vi viser til at det fra 2021 skal inngås en ny fireårig avtale mellom Klima- og miljødepartementet og Enova om forvaltningen av midlene i Klima- og energifondet og muligheten til å sende inn skriftlige innspill innen 13. mars. NVE vil med dette gi innspill til ny avtale for Enova. Innspillet reflekterer synspunkter både fra Reguleringsmyndigheten for energi (NVE-RME) og NVE-direktorat.

Enova skal iht gjeldende avtale bidra til styrket forsyningssikkerhet

I hht gjeldende avtale er Enova og fondets formål «å bidra til reduserte klimagassutslipp og styrket forsyningssikkerhet for energi, samt teknologiutvikling som på lengre sikt også bidrar til reduserte klimagassutslipp». Ett av delmålene er at Enova skal fremme «styrket forsyningssikkerhet gjennom fleksibel og effektiv effekt- og energibruk».

Klimapolitikken og teknologiutviklingen medfører store endringer i energisystemet. Å redusere klimagassutslippene handler i stor grad om å erstatte fossil energi med fornybar energi, elektrifisere nye bruksområder, og å bruke energi mer effektivt.

Vi mener det er viktig at Enova også i neste avtaleperiode gis mulighet til å støtte prosjekter som bidrar til en forsyningssikker og effektiv omstilling til lavutslippssamfunnet.

Begrepet forsyningssikkerhet er lite treffende for Enovas virksomhet, og vi anbefaler at man i neste avtale bruker et annet begrep. Etter vår vurdering handler det i praksis om at Enova gjennom sine virkemidler bør bidra til et fleksibelt og effektivt energisystem, og vi foreslår at avtalen reflekterer dette.

Utvikling av forbrukerfleksibilitet og andre fleksibilitetsressurser er viktig for klimapolitikken

Siden Enovas forrige mandat ble utarbeidet har Norge meldt inn et forsterket klimamål under Parisavtalen. Klimakur2030 som nylig ble publisert har analysert hvordan å kutte utslippene i ikke-kvotepliktig sektor. Den største gruppen tiltak på 34 prosent foreslås tas med elektrifisering. Dette dreier seg i hovedsak om elektrifisering av transportsektoren. Det pågår også store elektrifiseringsprosjekter i kvotepliktig sektor både i landbasert industri og i petroleumssektoren. Dette vil kunne påvirke forsyningssikkerheten, kraftbalansen og kraftprisen.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor

Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge

Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord

Kongens gate 52-54
Capitolgården
8514 NARVIK

Region Sør

Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest

Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst

Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

For klimapolitikken er det viktig at endringstakten er høy nok. Elektrifisering for å kutte klimagassutslipp vil bli en utfordring for kapasiteten i strømmettet. Strøm transporteres i ledninger som har en begrenset kapasitet. Det er dyrt å bygge mer nett, det tar tid, og det har ofte miljøkonsekvenser. Det er derfor hensiktsmessig å bruke det eksisterende strømmettet effektivt, før vi bygger mer. Å bruke det nettet vi har best mulig kan bidra til at elektrifiseringen går forttere og til en lavere kostnad for samfunnet.

Kraftsystemet er komplekst. For å ivareta driftssikkerheten må det hele tiden være balanse mellom forbruk og produksjon. Kraftsystemet i Norden driftes som ett system. Den løpende balanseringen ivaretas av Statnett og tilsvarende selskaper i øvrige nordiske land. Tradisjonelt har kraftprodusentene tilpasset produksjonen til endringer i forbruket. Når man i Norden faser inn stadig mer væravhengig fornybar produksjon som vindkraft, blir balanseringen vesentlig vanskeligere. Vi trenger å tilrettelegge for nye fleksibilitetsressurser. Det kan være fleksibilitet hos forbrukere (flytte forbruk i tid), varmesystemer som kan skifte mellom strøm og andre energikilder, batterier eller andre former for energilagring, konvertering av strøm til hydrogen etc.

Digitaliserte og integrerte energisystemer er også en hovedprioritet i FoU-strategien Energi21. Satsingsområdet ligger som en overordnet prioritering med bakgrunn i stor betydning for fremtidig forsynings- sikkerhet, integrasjon av klimavennlige energiteknologier og samfunnets verdiskaping. Sentrale forskningstemaer i Energi21-strategien inkluderer helhetlig utvikling av energi- systemet, IKT-sikkerhet og sårbarhet, effektproblematikk og dynamisk systemmodellering, samfunnsvitenskapelige problemstillinger, m.m.

Vi mener at en hovedprioritering for Enova bør være utvikling av forbrukerfleksibilitet og andre fleksibilitetsressurser, som gjennom forretningsmodeller sikrer et samfunnsøkonomisk effektivt samspill mellom ulike teknologier og aktørgrupper. Å bruke det nettet vi har best mulig kan bidra til at elektrifiseringen går forttere og til en lavere kostnad for samfunnet.

Nettselskapene er monopoler, men næringslivet utvikler teknologiene og løsningene

De systemansvarlige utvikler nå nye markedsplattformer for balansetjenester i Norden for å kunne håndtere en mer krevende drift og tilrettelegge for nye fleksibilitetsressurser. Fleksibilitetstjenester omsettes i konkurransebaserte markeder, og det er konkurranseutsatte aktører (eks kraftleverandører, tjenesteleverandører, ladeoperatører) som i dialog med sine kunder må utvikle nye fleksibilitetsressurser.

NVE utvikler nå reguleringen slik at strømkunder skal ha insentiver til å bruke nettet mer effektivt og slik at nettselskapene skal ha insentiv til å vurdere andre løsninger enn å bygge mer nett, blant annet gjennom å delta i piloter som prøver ut nye løsninger i tett samarbeid med konkurranseutsatte aktører.

Statnett og nettselskapene er monopolvirksomheter og deres primæroppgave er effektiv og sikker strømforsyning. Nettselskapene kan bidra til et smartere energisystem ved å tilrettelegge for og etterspørre fleksibilitet, men det er konkurranseutsatte aktører som må utvikle og tilby nye fleksibilitetsressurser. Disse konkurranseutsatte aktørene har behov for risikoavlastning på samme måte som andre kommersielle aktører som skal utvikle/introdusere ny teknologi eller løsninger.

NVE har til nå samarbeidet med Enova om piloter på fleksible energisystemer. Disse pilotene involverer samarbeid og koordinering mellom monopolaktører (nettselskap og/eller Statnett) og ulike typer konkurranseutsatte aktører. Slike piloter er viktige både for å få testet ut hvordan ulike tekniske løsninger samspiller og bidrar, men også for å få prøvd ut og vinne erfaring med organisatoriske, markedsmessige og regulatoriske forhold. Dette er spørsmål som må være avklart før smarte løsninger kan tas i bruk i stor skala.

Mange av teknologiene og tjenestene som kan være alternativer til nett er umodne, og det finnes pr i dag ikke veletablerte markeder der konkurranseutsatte aktører kan tilby tjenester til nettselskapene som alternativ til nettinvesteringer. Utviklingen av slike markeder og tjenester er ressurskrevende, og er beheftet med risiko, og vi mener Enova må spille en viktig rolle ved å tilby risikoavlastning.

Samspill mellom nye aktører i et energisystem i utvikling

Et klimavennlig, effektivt og sikkert kraftsystem forutsetter godt samspill mellom en bred sammensetning av aktører – alt fra de tradisjonelle nettselskapene og kraftprodusentene, til aktører som aggregatorer, plusskunder, byggherrer, ladeoperatører, flyplasser og havner. Dette er i mange tilfeller aktører som ikke har hatt vesentlig kontakt med hverandre tidligere. Aktørene er også underlagt regulering i flere ulike regelverk som forvaltes av ulike myndighetsaktører. Forståelsen for hvordan slikt regelverk kan samspille på en god måte er også nødvendig for å utvikle gode løsninger. Manglende koordinering og informasjonsflyt kan føre til at løsninger som burde bli utviklet, ikke blir realisert. Alle aktører har sitt ståsted og sin kompetanse.

Enova har en annen kompetanse og ståsted enn nettselskaper, konkurranseutsatte aktører og myndigheter. Enova har bred kontaktflate mot mange ulike typer aktører, og spiller etter vårt syn en viktig rolle ved å tilrettelegge for samspill mellom ulike aktører i utformingen av sine programmer.

Energieffektivisering er viktig i utviklingen av framtidens energisystem

God utnyttelse av nettet handler mye om det samme som for balanseringen: forbruksfleksibilitet, ulike former for energilagring etc. Men det handler også om å legge til rette for energieffektivisering, nye produksjonsteknologier og andre varmekilder enn strøm, fordi slike tiltak avlaster strømnettet når det er høyt belastet og derigjennom skaper rom for å knytte nytt forbruk til eksisterende nett.

Regjeringen har lagt opp til å gjennomføre EUs energiforbruksdirektiver. I Energieffektiviseringsdirektivet stilles det opp et konkret årlig energisparemål på 1,5 prosent fram mot 2030. Energieffektiviseringsdirektivet inneholder også krav om å ha informasjonsvirkemidler, kompetanseutvikling for energirådgivere og veiledning til aktører som skal gjøre energieffektivisering. Enova og NVE vil ha grensesnitt både mhp oppfølging av energieffektiviseringsdirektivet og bygningsenergidirektivet.

NVE mener at energieffektivisering er viktig i utviklingen av fremtidens energisystem. Her vil det også være viktig med en god arbeidsdeling mellom NVE og Enova. Dette kan f.eks kan innebære at Enova forvalter systemene som ivaretar dialog med aktørene, mens NVE bistår i utvikling av systemene samt fører tilsyn med ordningene.

Med hilsen

Kjetil Lund
vassdrags- og
energidirektør

Godkjenningstekst settes automatisk inn ved ekspedering